

Miljöjuristernas uppsatsprogram

Ska du skriva examensarbete eller uppsats under höstterminen 2026? Vill du skriva om ett viktigt ämne och ha möjlighet att ta slutsatserna vidare för att skydda miljö och natur? Vill du bolla med en engagerad jurist under skrivandet? Sök Miljöjuristernas uppsatsprogram!

Om Miljöjuristerna och uppsatsprogrammet

Miljöjuristerna är en ideell förening bestående av nyblivna jurister och juriststudenter som använder juridiken för att skydda vår planet genom bland annat strategiska processer och ger gratis rådgivning till miljöföreningar. Auroramålet är vår största process hittills. Miljöjuristerna driver ett uppsatsprogram för uppsatser om möjligheter att använda existerande lagstiftning för att driva nya slags rättsprocesser i domstol för bättre miljöskydd. Inom uppsatsprogrammet tilldelas du en mentor. Mentorn är i de flesta fall en nyexaminerad jurist som är medlem i Miljöjuristerna. Vi har också samarbete med andra NGO:s och det kan finnas möjlighet att få praktisera på någon av dem. Mentorn hjälper till att diskutera ämne, syfte och struktur löpande. Vi har också träffar med andra medlemmar där vi diskuterar ämnet gemensamt.

Uppsatsens ämne

Längre ner i dokument finns ett förslag på uppsatsämnen. Har du något annat ämne som du vill skriva om är du välkommen att höra av dig om det med! Det kan handla om möjliga rättsprocesser om till exempel klimat, natur, föroreningar och greenwashing. Rättsområdet kan vara allt ifrån traditionell miljö rätt till marknadsföringsrätt, förvaltningsrätt, straffrätt, aktiebolagsrätt, skadeståndsrätt, konkurrensrätt eller mänskliga rättigheter, det är egentligen oväsentligt. Det viktiga är att det **handlar om miljö** och **hur gällande rätt kan användas till skydd för den**.

Antagning till programmet

Har du lust att delta i programmet? Skriv ett mejl till miljojuristerna@proton.me **senast 6 september**. Ansök dock gärna så snart som möjligt - genom det har du större chans att komma med i programmet och att matchas med en passande mentor. I mejlet presenterar du

- vilket ämne du vill skriva om.
- varför du vill skriva om det ämnet och vilka tankar och idéer du har om det.
- varför du vill vara med i Miljöjuristernas uppsatsprogram.

Vi har begränsat antal platser till uppsatsprogrammet. Urvalet sker baserat på dels tidpunkt för ansökan, där tidigare ansökningar har företräde, dels ämne, där de först listade ämnena är får förtur. Egna ämnen kan kvalificera om vi bedömer dem intressanta och om vi har möjlighet att vara bra bollplank.

För att bli antagen till programmet behöver du

- vara juriststudent eller student med möjlighet att skriva uppsats med juridisk anknytning.
- ha ett uppriktigt engagemang för miljö, natur och klimat och vilja använda juridiken för att värna miljön.
- skriva uppsats om minst 15 hp utifrån ett ämne du kan utforma själv.
- vara medlem eller stödmedlem i Miljöjuristerna (det blir du enkelt och gratis [här](#)).

Programmets utformning

Den närmare utformningen av programmet tas fram av uppsatsstudenter och mentor ihop med Miljöjuristernas styrelse. Uppsatsstudenten och mentorn kommer själva överens om hur deras samarbete sköts bäst. Om studenten och mentorn finns på olika platser, sköts möten digitalt.

Uppsatsstudenten förväntas

- löpande diskutera sitt ämne med mentorn.
- stämma av eventuella ändringar av uppsatsens ämne eller inriktning med mentorn.
- presentera sin uppsats och möjligheterna att inleda en rättsprocess i ämnet för Miljöjuristerna i samband med inlämning.
- skicka uppsatsen till Miljöjuristerna när den är färdig.
- delta på träffar som Miljöjuristerna anordnar med anknytning till uppsatsens ämne eller uppsatsprogrammet.

Mentorn förväntas

- vara tillgänglig, i rimlig omfattning, för att diskutera uppsatsens ämne, syfte och struktur under terminen.
- minst en gång under terminen läsa igenom ett utkast av uppsatsen.
- påminna studenten om att syftet med uppsatsen ska vara att utreda hur gällande rätt kan användas till skydd för miljön.
- delta på träffar som Miljöjuristerna anordnar med anknytning till uppsatsen, uppsatsens ämne eller uppsatsprogrammet.

Mentorn förväntas inte korrekturläsa texten eller liknande, om inte uppsatsstudenten och mentorn kommer överens om det.

Mentorn ersätter inte en handledare på universitetet.

Frågor?

Har du frågor om uppsatsprogrammets upplägg, skriv ett mejl till miljojuristerna@proton.me. Detsamma gäller om du vill veta mer om något av de föreslagna uppsatsämnena, om något är oklart eller om du är intresserad av något av dem men vill vinkla det på ett annat sätt.

Vi ser fram emot att höra av dig!

Förslag på uppsatsämnen

Var uppmärksam på att det skulle kunna förekomma fel i beskrivningarna nedan. Miljöjuristerna är inte experter på de här ämnena, utan förhoppningen är att vi ska bli det gemensamt.

Prioriterade ämnen

Miljöprovningar och kumulativa effekter på naturen

En fabrik som tillverkar en produkt kan påverka miljön på flera sätt: *direkt*, t.ex. genom markpåverkan och buller, och *indirekt*, t.ex. genom att förbruka naturresurser och energi. Viss påverkan kan vara försumbar i sig, men tillsammans med andra verksamheter få stor effekt. Exempel på sådana *kumulativa* effekter är kemikalieutsläpp till vatten och luft, men också sammanlagd naturresursförbrukning. Vid anläggning av en ny fabrik krävs ofta tillstånd för miljöfarlig verksamhet. För tillstånd krävs i sin tur en godkänd miljökonsekvensbeskrivning (MKB).

I vilken utsträckning måste en miljöprovning bedöma de *indirekta kumulativa* effekterna av en fabriksetablering? Hur långt sträcker sig skyldigheten att i en MKB identifiera *indirekta kumulativa* effekter gällande råvarubehov? Kan en fabrik nekas tillstånd för att den, tillsammans med andra fabriker, kommer att förbruka ohållbart mycket råvaror från andra platser?

Ämnet ger bra kunskaper i miljöprovning och miljötillstånd. För den som vill finns möjlighet att tillämpa kunskaperna inom ett pågående projekt gällande skogsindustri.

Skogsbruk, vattenföroreningar och miljökvalitetsnormer

I Sverige avverkas varje vecka många skogar med höga naturvärden. Kalhyggesbruket innebär också att tungmetaller och näringsämnen rinner ut i vattendrag, vilket gör att miljökvalitetsnormer riskerar överskridas.

Skogsstyrelsen är tillsynsmyndighet för skogen och utövar tillsyn enligt både skogsvårdslagen och miljöbalken. Ofta används 12 kap. 6 § miljöbalken, som dock endast kan användas när en anmälan om skogsavverkning har skickats in. I 26 kap. miljöbalken finns generella regler för hur tillsynsmyndigheter kan ingripa även proaktivt, som Skogsstyrelsen dock sällan använder.

Vad är möjligheterna för Skogsstyrelsen att förbjuda vissa skogsbruksåtgärder på grund av att miljökvalitetsnormer i vatten riskerar att överskridas? Vad är Skogsstyrelsens möjligheter att göra detta *innan* avverkningsanmälan har skett? Kan en miljöorganisation få Skogsstyrelsen att utfärda förbud eller genomföra tillsyn?

Svenska aktieägars möjlighet att väcka talan på grund av bristande miljöarbete

I flera länder har den internationella organisationen ClientEarth, som driver juridiska rättsprocesser för miljön, väckt talan mot bolagsstyrelser och aktiebolag för bristande miljöarbete. I flera fall har ClientEarth väckt talan i egenskap av aktieägare. En talan mot ett aktiebolag skulle till exempel ta sikte på att företaget inte uppfyllt de miljöåtaganden som

aviserats i hållbarhetsredovisning eller att värdet på ett oljebolags aktie kommer att sjunka eftersom oljebolaget inte ställer om till förnyelsebar energi. Vad finns det för möjligheter till liknande processer i Sverige? Kan svenska aktiebolag hållas ansvariga för att inte leva upp till sina miljölöften?

Dispens för skogsavverkning i närheten av Natura 2000-områden

Natura 2000-områden är en del av ett EU-nätverk av skyddade naturområden och ska skydda särskilda slags naturtyper eller arter. Tillstånd krävs för åtgärder inom Natura 2000-områden och också i närheten av områdena om de kan påverka området på ett betydelsefullt sätt (artikel 6.3 art- och habitatdirektivet, införlivad i 7 kap. 28 a § miljöbalken). Ibland kan avverkning få ske inom eller i närheten av ett Natura 2000-område, om avverkningen inte bedöms påverka de utpekade naturtyperna eller arterna. Andra naturvärden i Natura 2000-området kan då skadas.

För naturvärdena i ett Natura 2000-område kan det ha stor betydelse om skog avverkas. I vilken utsträckning tillämpas 7 kap. 28 a § miljöbalken på skogsavverkningar? Vad brukar domstolar komma fram till? Är svensk förvaltningspraxis förenlig med EU-rätten? Kan Skogsstyrelsen utöva tillsyn i skog i eller i närheten av Natura 2000-områden för andra värden än de utpekade?

Går det att utkräva ansvar om företag inte visar ”tillbörlig aktsamhet” till mänskliga rättigheter, miljön och klimatet?

EU:s direktiv (2024/1760) om tillbörlig aktsamhet för företag, CSDDD (Corporate Social Due Diligence Directive), syftar bland annat till att europeiska företag ska ta ansvar för produktionsvillkoren i de tredjeländer som de köper varor och produkter från. Enligt direktivet måste större företag identifiera och hantera negativa effekter för mänskliga rättigheter och miljön i sina värdekedjor, både inom och utanför Europa. De måste dessutom anta en omställningsplan för klimatpåverkan. Redan innan skyldigheterna trädde i kraft har EU dock sänkt ambitionsnivån.

På vilket sätt kan företag ställas till svars för att inte följa CSDDD? Kan miljöföreningar, antingen i ett EU-land eller i ett tredjeland, åberopa CSDDD inför domstol? Går det att hålla ett företag ansvarigt om det inte efterlever vad som står i dess CSDDD-rapportering?

Ämnet ger kunskaper som garanterat är eftertraktade på arbetsmarknaden och framför allt är viktiga för att säkerställa att företag tar sitt ansvar för mänskliga rättigheter genom hela värdekedjan. Det passar den som är intresserad av t.ex. EU-rätt, mänskliga rättigheter och företags ansvar. För den som önskar finns ett konkret fall att ta avstamp i.

Andra ämnen

Vad är gammal skog?

EU:s förnybartdirektiv (2018/2001, konsoliderat genom RED III) syftar till att öka produktionen och användningen av förnybar energi i EU. I direktivets definition av förnybar energi ingår bland annat biomassa, om den uppfyller vissa kriterier. Bland annat klassas inte biomassa som kommer från ”gammal skog” som förnybar.

Sverige har nyligen infört en definition av “gammal skog” med syftet att klassas som ett lågriskland i förnybartdirektivets mening (3 § förordning (1998:904) om anmälan för samråd). Definitionen har kritiserats för att vara snäv och otydlig. Är den svenska definitionen av gammal skog förenlig med annan svensk rätt, EU-rätt och internationell rätt? Skulle det gå att angripa definitionen rättsligt?

Ämnet passar den som tycker om att tänka processuellt och samtidigt grota i detaljer och jämföra svensk, europeisk och internationell rätt.

Omprövning av vattenkraft

Vattenkraftsproduktion innebär stor påverkan på vattendrags ekosystem. Sverige har omfattande vattenkraftsproduktion med anläggningar som ofta är mycket gamla och drivs i enlighet med gamla tillståndsvillkor. I många fall uppfylls inte reglerna i EU:s ramvattendirektiv och miljö kvalitetsnormer. Miljöbalken ändrades 2019 för att inleda en omprövning av villkoren för vattenkraftsanläggningar med villkor äldre än 40 år. En nationell plan för omprövning av vattenkraft (NAP:en) lanserades. Enligt propositionen ska ramvattendirektivets möjligheter till undantag utnyttjas fullt ut. Sedan pausades NAP:en under tre år. I juni 2025 införde regeringen nya ändringar som i ännu högre grad skyddar vattenkraften, på bekostnad av vattenmiljöerna.

Förslag på frågor att utreda: Går det att ställa Sverige till svars för den bromsade NAP:en, för det enskilda vattendraget eller i allmänhet? Går det att förekomma NAP:en och kräva striktare villkor för vattenkraften innan omprövning sker? Är lagstiftarens skrivning om att utnyttja ramvattendirektivets möjligheter till undantag förenlig med EU-rätten? Fundera till exempel på anmälan till EU-kommissionen, laglighetsprövning och begäran av tillsyn av vattenkraft enligt 26 kap. miljöbalken.

Artskyddsbrott i skogen

På senare år har allt fler skogsavverkningar stoppats med hänvisning till att det finns skyddade (fridlysta) arter i den aktuella skogen. I flera fall hinner dock skogsavverkning ske trots att det förekommer skyddade arter i skogen. Detta borde kunna uppfylla kriterierna för artskyddsbrott (29 kap. 2 b § miljöbalken). Hittills har dock ingen dömts för att ha avverkat skog där fridlysta arter finns, och detta trots att polisanmälningar har skett. En anledning är att bevisen, nämligen de skyddade arterna, försvinner samtidigt med avverkningen, alltså det potentiella brottet. Exempelvis fotografier på arter från skogen före avverkning kan avfärdas med att vara någon annanstans ifrån. Frågan är därför: vilken bevisning krävs för att få någon fälld för artskyddsbrott genom skogsavverkning?

Ämnet passar den som är intresserad av bevisvärdering och miljöbrott eller de senaste förändringarna i skogs- och artskyddsjuridiken. För den som önskar kan det finnas konkreta användningsområden för de kunskaper som uppsatsen genererar.

Skogsavverkning under häckningstid - förenligt med fågeldirektivet?

När fåglar häckar lägger fågelföräldrarna sin tid och energi på att bygga på, värpa, ruva och hitta mat till sina ungar. Om skogen avverkas medan fåglar häckar riskerar en hel häckning att gå om

intet. Enligt EU:s fågeldirektiv får inte fågelbon eller ägg avsiktligt förstöras eller skadas. I augusti 2025 kom en dom (C-784-23) från EU-domstolen som säger att förbuden omfattar kalavverkning i häckningstid, åtminstone i skogar med ca tio häckande fågelpar. Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket har gjort en tolkning som säger att avverkning visst kan ske i häckningstid, så länge försiktighetsmått vidtas. Är detta förenligt med fågeldirektivet? Hur kan man angripa den svenska tolkningen?

Det här är ett av flera exempel på sätt för att utforska artskyddets gränser.

Talerätt i miljöprocess

Kan närboende överklaga beslut om kemikalieanvändning i vilket myndigheten bara har tittat på påverkan på inre miljö? Vad är möjligheten för kommuner och kommunala nämnder att överklaga miljöbeslut? Hur långt sträcker sig lokala och centrala arbetstagarorganisationers talerätt enligt 16 kap. 12 § miljöbalken?

För Miljöjuristerna är det alltid relevant att ha uppdaterad kunskap om det senaste inom talerätten i miljöprocess. Även andra förslag på talerätsfrågor är alltså välkomna!

Prövning av svensk rovdjursförvaltning - rovdjur och förhandsavgöranden

Enligt EU:s art- och habitatdirektiv är lodjur och björn strikt skyddade arter. Varg var strikt skyddad fram till våren 2025, nu är den endast skyddad. Trots det strikta skyddet tillåter Sverige licensjakt på rovdjuren. Miljöföreningar har överklagat licensjaksbesluten, men svenska domstolar har konsekvent nekat att begära förhandsavgörande från EU-domstolen. Hur kan detta angripas? Vad innebär Århuskonventionens krav på tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor?

Skydda skog - bortom fridlysta arter

På senare år har domstolsbeslut stoppat skogsavverkningar med hänvisning till att det finns arter som är fridlysta genom artskyddsförordningen. Det är dock inte alla hotade arter som är fridlysta. Att se till att skogar skyddas innebär dessutom ofta i praktiken att ideellt engagerade människor behöver gå ut och leta efter fridlysta arter, vilket är tidskrävande och inte går att göra vissa tider på året.

Kan 1 kap. 1 § och 2 kap. miljöbalkens räkna för att förbjuda skogsbruksåtgärder i skogar där det finns arter som är hotade men inte fridlysta? Räcker de för att förbjuda skogsbruksåtgärder i naturskogar utan att åberopa skyddade arter, enbart baserat på information om till exempel skogens höga ålder och utseende?

Biologisk mångfald och mänskliga rättigheter

På senare år har miljöinitiativ i ständigt fler länder bedrivit rättsliga processer riktade mot stater för bristande klimatarbete med juridisk argumentation utifrån mänskliga rättigheter. Går det att använda Europakonventionen om mänskliga rättigheter och andra rättighetsdokument också för en rättslig process om biologisk mångfald? Ämnet är relativt fritt och passar den som tänker stort.

Bästa möjliga teknik i skogen

Vilka slags skogsmaskiner som används i skogsbruket kan ha stor påverkan på miljön. Tunga maskiner kan ge upphov till körskador, särskilt om körning sker vissa tider på året. De djupa spåren i marken kan i sin tur påverka vattnet och orsaka erosion, övergödning och utsläpp av tungmetaller. Enligt miljöbalken ska alla som bedriver yrkesmässig verksamhet använda "bästa möjliga teknik" i syfte att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten medför skada eller olägenhet för miljön, så länge det inte kan anses orimligt (2 kap. 3, 7 §§ MB). Principen om bästa möjliga teknik förefaller dock bara ha tillämpats i begränsad utsträckning i skogen. Går det att driva mål för att få Skogsstyrelsen att ställa krav på bättre teknik i skogsbruket?

Vitmossor, renlavar och skogsbruk

Det finns många arter vitmossor och renlavar i Sverige. De flesta av dem är vanligt förekommande, men det finns några sällsynta och minskande arter. Alla vitmossor och renlavar skyddas av art- och habitatdirektivets bilaga 5 och artskyddsförordningen bilaga 1. Det innebär att växterna inte får "förstöras i sitt naturliga utbredningsområde". Skogsbruk kan på olika sätt innebära påverkan på vitmossor och renlavar. Vad innebär skyddet av vitmossor och renlavar för hur skogsbruk får bedrivas?

Det här är ett av flera exempel på sätt för att utforska artskyddets gränser.